

Sygn. akt I ACa 1080/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Zbigniew Merchel

Sędziowie: SA Maryla Domel-Jasińska (spr.)

SA Renata Artska

Protokolant: sekr.sądowy Katarzyna Cieślicka

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2011 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa J. R.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 27 kwietnia 2011 r. sygn. akt I C 1723/09

I. prostuje w zaskarżonym wyroku sygnaturę akt sprawy w ten sposób, że w miejsce: „I C 1723/10” wpisuje: „I C 1723/09”;

II. zmienia zaskarżony wyrok:

a)

a) w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że w miejsce zasądzonej tam od pozwanego na rzecz powoda kwoty 70.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 stycznia 2010 r. do dnia zapłaty, zasądza kwotę 32.000 zł (trzydzieści dwa tysiące złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 12 grudnia 2007 r. do dnia zapłaty,

b) w punkcie 3 (trzecim) w ten sposób, że znosi wzajemnie między stronami koszty zastępstwa procesowego,

c) w punkcie 4 (czwartym) w ten sposób, że nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gdańsku kwotę 1.698 zł (jeden tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osiem złotych) tytułem kosztów sądowych, od uiszczenia których powód został zwolniony, w miejsce wskazanej tam kwoty 5.145,41 zł;

II. oddala obie apelacje w pozostałym zakresie;

III. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy

UZASADNIENIE

Powód J. R. domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego (...) SA w W.:

- kwoty 64 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 grudnia 2007 r. do dnia zapłaty, jako odszkodowania za pogorszenie jego sytuacji życiowej na skutek śmierci syna M. R.,
- kwoty 23 100 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem skapitalizowanej renty za okres od dnia 5 marca 2007 r. do listopada 2009 r.,
- renty w kwocie 700 zł miesięcznie, płatnej do dnia 15-tego każdego miesiąca, począwszy od listopada 2009 r, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia przez pozwanego terminu płatności którejkolwiek z rat,
- kwoty 1 748,88 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 grudnia 2007 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nieuwzględnionych przez pozwanego kosztów pogrzebu M. R.,
- kwoty 1 175,70 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 grudnia 2007 r. tytułem zwrotu kosztów pogrzebu M. R..

Z uzasadnienia pozwu wynikało, że w dniu (...) syn powoda – M. R. poniósł śmierć w wypadku komunikacyjnym, którego sprawca – R. P. posiadał ważną polisę ubezpieczenia OC, potwierdzającą zawarcie umowy z pozwanym.

M. R. mieszkał z powodem i wspólnie z nim prowadził gospodarstwo domowe. Zmarły pomagał ojcu w hodowli zwierząt gospodarskich i uprawie ogródka, wyręczał go również w rozlicznych zajęciach domowych. Po śmierci syna sytuacja powoda uległa radykalnemu pogorszeniu. Stracił on jedyną bliską osobę, syna, którego samodzielnie wychował. Powód popadł w depresję i był zmuszony korzystać z pomocy psychologicznej. Nasileniu uległy także, w związku ze śmiercią syna, dolegliwości kardiologiczne i neurologiczne powoda.

Pozwany wypłacił dotychczas powodowi kwotę 20 000 zł tytułem roszczeń z art. 446 § 3 kc oraz kwotę 5878,50 zł tytułem zwrotu części kosztów pogrzebu, pomniejszone o 20% w związku z przyczynieniem się M. R. do powstania szkody poprzez brak zapięcia przez niego pasów bezpieczeństwa podczas jazdy. Powód początkowo kwestionował zaistnienie przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody, jednak po ustaleniu przez Sąd I instancji, że samochód kierowany przez sprawcę wypadku był wyposażony w pasy bezpieczeństwa dla wszystkich pasażerów, przyczynienie to zaakceptował.

Żądana kwota odszkodowania stanowiła różnicę pomiędzy oszacowaną przez powoda kwotą stosownego odszkodowania a rzeczywiście wypłaconą powodowi przez pozwanego.

W zakresie żądania renty powód wywodził, że zmarły syn pomagał mu finansowo i poprzez pracę w domu oraz w gospodarstwie.

Kwota 1175,70 zł stanowiła niewypłaconą część kosztów pogrzebu, z uwagi na obniżenie kwoty należnej o 20%, w związku z przyczynieniem się poszkodowanego do zaistnienia szkody, zaś kwota 1748,88 zł to nieuwzględniona w ogóle przez pozwanego część kosztów pogrzebu.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Zarzucił, że wypłacił stosowne odszkodowanie i zwrócił część kosztów pogrzebu powodowi, pomniejszone o 20% w związku z przyczynieniem się M. R. do powstania szkody. Żądanie zasądzenia renty jest w jego ocenie niezasadne, gdyż zmarły nie dostarczał powodowi środków pieniężnych na jego utrzymanie, a jedynie partycypował w kosztach utrzymania domu, co było naturalną konsekwencją wspólnego zamieszkiwania w jednym domu.

Zmarły uzyskiwał wynagrodzenie na pracę w wysokości ok. 1100 zł miesięcznie, z czego utrzymywał siebie i niepracującą konkubinę, a zatem trudno wyobrazić sobie sytuację, że ze swoich skromnych zarobków stale świadczył pomoc finansową na rzecz powoda.

W odniesieniu do kosztów pogrzebu pozwany stwierdził, że można do nich zaliczyć jedynie koszty realnie poniesione. Powód przedstawił jedynie zestawienie kosztów, bez wykazania, że koszty te faktycznie poniósł.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2011 r. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 70000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 stycznia 2010 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części i rozstrzygnął o kosztach procesu zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3617 zł i nakazując pobranie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gdańsku kwoty 5 145,41 zł.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

Powód samotnie wychowywał swojego syna M. R.. Obaj zamieszkiwali w L. i wspólnie prowadzili gospodarstwo domowe, tj. opłacali rachunki za prąd, wodą i gaz oraz kupowali żywność. Od 4-5 lat zamieszkiwała z nimi dziewczyna M. R., która była bezrobotna. Ojciec i syn uprawiali przydomowy ogród i sad owocowy. Warzywa i owoce przeznaczali na własne potrzeby. Powód miał oparcie w synu.

W dniu 5 marca 2007 r. w miejscowości O. doszło do wypadku samochodowego, w którym zginął M. R.. Zmarły był jednym z czterech pasażerów samochodu osobowego M. (...), prowadzone przez R. P., który naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym przez niedostosowanie prędkości jazdy do stanu nawierzchni drogi, co skutkowało utratą przez niego panowania nad pojazdem, w wyniku czego pojazd wpadł w poślizg, zjechał na lewą stronę drogi, przeciął oś jezdni i przeciwnieległy pas ruchu, uderzył w przydrożne drzewo po lewej stronie drogi, odbił się od niego i przewrócił na prawy bok. M. R. doznał urazu wielonarządowego, skutkującego jego śmiercią.

Wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2007 r. sprawca wypadku został skazany na w/w przestępstwo.

M. R. w chwili wypadku nie miał zapiętych pasów bezpieczeństwa.

Przed śmiercią M. R. pracował jako pracownik fizyczny za wynagrodzeniem ok. 1100 zł netto miesięcznie.

Powód został zaliczony do grupy osób niepełnosprawnych, o lekkim stopniu niepełnosprawności. Otrzymuje rentę w wysokości 750 zł netto miesięcznie.

Po śmierci syna doszło u powoda do zaburzeń psychicznych pod postacią przedłużonej reakcji depresyjnej o nasileniu umiarkowanym. Przedłużona reakcja depresyjna jest przyczynowo związana z doznany urazem psychicznym, jakim dla powoda była nagła i tragiczna śmierć syna, zważywszy na to, że syn był dla powoda jedyną bliską osobą, z którą łączyły go więzy emocjonalne, plany na przyszłość i oczekiwanie wsparcia na starość.

Zaburzenia psychiczne spowodowały u powoda, zgodnie z wnioskami opinii biegłych sądowych psychologa i psychiatry, długotrwały uszczerbek na zdrowiu. Zaburzenia te występują od dnia, w którym zginął syn powoda do chwili obecnej. Ich nasilenie jest stałe i umiarkowane, ze słabo zaznaczoną tendencją do cofania się.

Pozwany przyznał powodowi odszkodowanie w łącznej kwocie 25 878,50 zł, przy czym 20 000 zł tytułem odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem się jego sytuacji życiowej i 5 878,50 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów pogrzebu. Wypłacił natomiast pozwany powodowi łącznie kwotę 20 702,80 zł, biorąc pod uwagę 20% przyczynienia się M. R. do powstania szkody, wynikającego z faktu, iż w chwili wypadku nie miał on zapiętych pasów bezpieczeństwa.

Żądanie przyznania powodowi renty nie zostało przez pozwanego uwzględnione.

W ocenie Sądu I instancji powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie. Zgodnie z art. 446 § 3 kc sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Powód, jako ojciec poszkodowanego, jest osobą, do której należy stosować dyspozycję powołanego wyżej przepisu.

W następstwie śmierci M. R. doszło do pogorszenia sytuacji życiowej powoda, a ocenę taką uzasadnia porównanie sytuacji przed śmiercią i po śmierci poszkodowanego. Pogorszenie sytuacji życiowej, o której stanowi art. 446 § 3 kc, zachodzi zarówno wtedy, gdy szkody spowodowane przez śmierć osoby najbliższej mają charakter materialny, jak i wtedy, gdy szkody takiego charakteru nie mają, lecz polegają na obiektywnym pogorszeniu pozycji życiowej danej osoby w świecie zewnętrznym.

Odnosząc te uwagi do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy wskazał, że traumatyczne przeżycia powoda, wywołane tragiczną śmiercią syna, wywołały u niego chorobę, osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przezwycięzania trudności dnia codziennego, a co za tym idzie, pogorszyły jego dotychczasową sytuację życiową.

W związku z powyższym Sąd I instancji doszedł do przekonania, że powód winien otrzymać odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, z uwzględnieniem wypłaconej dobrowolnie przez pozwanego kwoty 20 702,80 zł. Ustalając to odszkodowanie Sąd Okręgowy zastosował art. 322 kpc i uwzględnił przyczynienie poszkodowanego w 20% do powstania szkody. Ostatecznie określił wartość odszkodowania na kwotę 70 000 zł, podając, iż otrzymał ją po pomniejszeniu kwoty 108 000 zł o 20% z tytułu przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody i uwzględnieniu wypłaconej wcześniej przez ubezpieczyciela kwoty 20 000 zł. Zwrócił Sąd Okręgowy uwagę na to, że zasądził tytułem odszkodowania kwotę wyższą od żądanej w pozwie, gdyż uwzględnił przy jej określaniu, że M. R. w sposób istotny pomagał powodowi w prowadzeniu gospodarstwa domowego, stanowił dla niego rzeczywiste wsparcie życiowe i ciążył na nim względem powoda ustawowy obowiązek alimentacyjny.

Sąd ten nie dopatrywał się podstaw do uwzględnienia żądań o zapłatę renty, gdyż brak było przesłanek do uznania, iż zmarły dostarczał powodowi środków utrzymania. Wspólne ponoszenie przez J. i M. R. wydatków na żywność, utrzymanie domu i opłaty mediów należało traktować jako ponoszenie wydatków na bieżące utrzymanie zarówno powoda, jak i jego syna, a nie wyłącznie jako dotowanie przez syna kosztów utrzymania ojca. Co więcej, M. R. miał na utrzymaniu niepracującą dziewczynę, która wspólnie z nim i powodem zamieszkiwała, a zatem trudno uznać, że z zarobków w wysokości ok. 1100 zł miesięcznie był on w stanie finansowo wspierać ojca.

W związku z powyższym żądanie zasądzenia renty bieżącej i renty skapitalizowanej zostało oddalone, w oparciu o art. 446 § 2 kc a contrario.

Sąd Okręgowy nie znalazł również podstaw do uwzględnienia żądań zapłaty na rzecz powoda kwoty 1748,88 zł i kwoty 1175,70 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu.

Kwota 1175,50 zł, tj. kwota o którą pozwany pomniejszył ustalone koszty pogrzebu, nie mogła zostać uwzględniona wobec potwierdzenia w toku postępowania, że M. R. przyczynił się do powstania szkody o 20%.

Poniesienia dalszych kosztów pogrzebu, określonych kwota 1748,88 zł, powód w żaden sposób nie udowodnił.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy żądania odnoszące się do zwrotu kosztów pogrzebu oddalił, na podstawie art. 446 § 1 kc a contrario.

O kosztach procesu Sąd ten rozstrzygnął na mocy art. 98 kpc.

Obie strony zaskarżyły powyższy wyrok apelacjami.

Pozwany skierował swoją apelację przeciwko rozstrzygnięciu o odszkodowaniu i o kosztach procesu, zasądzonych od niego na rzecz powoda i na rzecz Skarbu Państwa.

Zarzucał naruszenie art. 446 § 3 kc przez zasądzenie odszkodowania w rażąco zawyżonej wysokości, pomimo iż powód nie wykazał, aby nastąpiło pogorszenie jego sytuacji w tak dużym zakresie, jak również naruszenie art. 321 § 1 kpc przez zasądzenie odszkodowania ponad żądanie. Powód dochodził w pozwie zapłaty odszkodowania w wysokości 64 000 zł, zaś zasądzając z tego tytułu kwotę 70 000 zł Sąd Okręgowy wyszedł ponad żądanie pozwu.

Skarżący wskazał ponadto na naruszenie art. 481 § 1 kc przez zasądzenie odsetek od dnia 11 stycznia 2010 r. do dnia zapłaty, podczas gdy Sąd I instancji ustalił wysokość należnego zadośćuczynienia dopiero w chwili wyrokowania, a zatem odsetki powinny zostać zasądzone od dnia wyrokowania do dnia zapłaty.

Apelujący zarzucał naruszenie prawa procesowego:

- art. 232 kpc i art. 233 kpc przez nierozważenie w sposób bezstronny i wszechstronny całego materiału dowodowego i przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przez przyjęcie, że zmarły syn powoda w znaczny sposób przyczynił się do zaspokojenia potrzeb powoda, jak również przez odebranie waloru wiarygodności zeznaniom T. Ż. na okoliczność, iż zmarły syna powoda nie przyczynił się do utrzymania powoda,
- art. 98 § 1 kpc i art. 100 kpc przez obciążenie pozwanego całością kosztów postępowania i nie zasądzenie na jego rzecz części kosztów zastępstwa procesowego, w sytuacji gdy powód utrzymał się ze swoim żądaniem w 70%, a co do 30% sprawę przegrał i zachodziły podstawy do stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w kierunku obniżenia zasądzonych na rzecz powoda odszkodowania o kwotę 50000 zł i stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu, ewentualnie uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Powód w swojej apelacji zaskarżenie skierował przeciwko rozstrzygnięciu oddalającemu powództwo o zapłatę odsetek ustawowych od kwoty 70 000 zł za okres od dnia 12 grudnia 2007 r. do dnia 11 stycznia 2010 r, rozstrzygnięciu oddalającemu powództwo o zapłatę skapitalizowanej renty alimentacyjnej za okres od 5 marca 2007 r. do 31 października 2009 r, z ograniczeniem do kwoty 18 480 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa oraz rozstrzygnięciu oddalającemu powództwo o zapłatę bieżącej renty alimentacyjnej, z ograniczeniem do kwoty 560 zł miesięcznie, od dnia 1 listopada 2009 r. na przyszłość. Wartość przedmiotu zaskarżenia powód określił na kwotę 43 112 zł.

Skarżący zarzucał naruszenie prawa materialnego:

- art. 455 kc w zwi. z art. 817 § 1 i 2 kc przez ich błędną wykładnię, polegającą na nieprawidłowym określeniu terminu wymagalności roszczenia powoda o zapłatę odszkodowania,
- art. 446 § 2 kc przez jego błędną wykładnię, polegającą na niezasadnym przyjęciu, iż powód jest osobą uprawnioną do renty fakultatywnej po zmarłym synu w myśl art. 446 § 2 zd.2 kc, w sytuacji gdy zgodnie z art. 128 kro syn powoda był obciążony ustawowym obowiązkiem alimentacyjnym względem niego, a zatem należało ocenić, czy w niniejszym postępowaniu zachodzą przesłanki do przyznania powodowi renty alimentacyjnej obligatoryjnej na podstawie art. 446 § 2 zd. 1 kc.

Nadto apelujący wskazał na naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na treść wyroku, tj. naruszenie art. 233 § 1 kpc, polegające na braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego w postaci zeznań świadków J., K., M., zeznań powoda oraz dokumentów w zakresie, w jakim w/w dowody wskazywały na stan niedostatku powoda w chwili śmierci syna, a także na rzeczywiste możliwości majątkowe i zarobkowe zmarłego M. R..

Wskazując na powyższe zarzuty powód domagał się zmiany wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie na jego rzecz od pozwanego:

1) kwoty 17 911,40 zł tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 12 grudnia 2007 r. do dnia 11 stycznia 2010 r., liczonych od kwoty

70 000 zł,

2) kwoty 18 480 zł tytułem skapitalizowanej renty alimentacyjnej za okres od dnia 5 marca 2007 r. do 31 października 2009 r. z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty,

3) renty alimentacyjnej w kwocie 560 zł miesięcznie, płatnej do dnia 15-tego każdego miesiąca od dnia 1 listopada 2009 r. na przyszłość, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat,

ewentualnie uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Powód domagał się oddalenia apelacji pozwanego i zasądzenia od niego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Obie apelacje zasługiwały na częściowe uwzględnienie.

W pierwszej kolejności ocenie podlegały zarzuty zgłoszone w apelacji pozwanego, gdyż ta apelacja była dalej idącą.

Zasadnie zarzucił apelujący, iż doszło w sprawie do naruszenia prawa materialnego, tj. art. 446 § 3 kc i naruszenia prawa procesowego w postaci art. 321 § 1 kpc. Zgodnie z art. 321 § 1 kpc Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

Nie ulegało wątpliwości, że Sąd Okręgowy zasądzając od pozwanego na rzecz powoda tytułem odszkodowania kwotę 70 000 zł orzekł ponad żądanie, skoro powód domagał się niniejszym postępowaniem zasądzenia odszkodowania w kwocie 64 000 zł. Sposób wyliczenia dochodzonej kwoty odszkodowania był stosunkowo prosty i sprowadzał się do odjęcia od kwoty 100 000 zł (wskazanej w zgłoszeniu szkody tytułem należnego powodowi odszkodowania) 20 000 zł w związku z 20% przyczynieniem się poszkodowanego do powstania szkody i pomniejszeniem uzyskanej w ten sposób różnicy o kwotę 16 000 zł, wypłaconą powodowi tytułem odszkodowania przed wytoczeniem sporu. Wypłacona powodowi kwota 16 000 zł uwzględniała przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody w 20% i kwotę 20 000 zł, jako sumę pełnego odszkodowania.

W tej sytuacji określenie przez Sąd Okręgowy kwoty pełnego odszkodowania, należnego powodowi na podstawie art. 446 § 3 kc, na poziomie 108 000 zł, bez bliższego określenia sposobu wyliczenia tej kwoty, a w konsekwencji zasądzenie kwoty 70 000 zł, stanowiło naruszenie art. 321 § 1 kpc.

Trafnie również zarzucił skarżący ubezpieczyciel naruszenie art. 446 § 3 kc przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 70 000 zł tytułem stosownego odszkodowania, wywodząc, iż odszkodowanie w tej kwocie, z uwzględnieniem wypłaconej wcześniej kwoty 16 000 zł, jest zawyżone.

Zasadniczą przesłanką warunkującą przyznanie najbliższym członkom rodziny zmarłego stosownego odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 kc jest znaczne pogorszenie się ich sytuacji życiowej, powstałe wskutek śmierci poszkodowanego. Nie podlegają wynagrodzeniu pieniężnemu same cierpienia moralne będące następstwem śmierci poszkodowanego.

Pogorszenie sytuacji życiowej polega nie tylko na pogorszeniu aktualnej sytuacji materialnej ale także na utracie realnej możliwości polepszenia warunków życia. Pogorszeniem sytuacji życiowej jest niewątpliwie śmierć dorosłego syna powoda, na którego szeroko rozumianą pomoc powód mógł liczyć w najbliższej przyszłości, jak i doznanie

przez powoda wstrząsu psychicznego na skutek tragicznej śmierci syna, co pociągnęło za sobą osłabienie aktywności życiowej powoda i występowanie u niego stanów depresyjnych.

Nie ulegało wątpliwości w rozpoznawanej sprawie, że sytuacja strictly materialna powoda nie pogorszyła się w stopniu znacznym na skutek śmierci syna, a ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy w tym zakresie zasługiwały na akceptację.

Miesięczne wynagrodzenie za pracę M. R., oscylujące na poziomie ok. 1100 zł miesięcznie i renta powoda, wynosząca w chwili śmierci poszkodowanego 527 zł, jak również fakt, że we wspólnym gospodarstwie z powodem i poszkodowanym pozostawała niepracująca konkubina poszkodowanego, nie uprawniały do wniosku, że poszkodowany wspierał finansowo powoda. Na każdą osobę pozostającą z powodem we wspólnym gospodarstwie przypadała kwota nieco tylko przewyższająca 500 zł, zaś wspólne ponoszenie opłat za media i utrzymanie domu nie było świadczeniem pomocy finansowej powodowi lecz partycypowaniem w kosztach pobieranych wspólnie mediów i innych opłat, generowanych w znacznej części przez poszkodowanego i jego konkubinę.

Pogorszenie sytuacji życiowej powoda sprowadzało się do tego, że nagła i tragiczna śmierć syna, którego powód samotnie wychował i z którym bez wątpienia był związany uczuciowo i emocjonalnie, wywołała u niego traumatyczne przeżycia psychiczne, skutkujące długotrwałym uszczerbkiem na zdrowiu, co potwierdziły opinie biegłych sądowych psychologa i psychiatry.

Negatywne przeżycia psychiczne skutkowały z kolei osłabieniem aktywności życiowej powoda i przedłużoną reakcją depresyjną.

Te przejawy pogorszenia sytuacji życiowej uzasadniały w ocenie Sądu Apelacyjnego przyznanie od pozwanego na rzecz powoda odszkodowania w kwocie 60.000 zł. Wskazana kwota ma wymierną wartość ekonomiczną, zarówno w sensie obiektywnym, jak i w odniesieniu do sytuacji finansowej powoda, który utrzymuje się z renty w wysokości 750 zł miesięcznie. Przyczynie nie się poszkodowanego do powstania szkody w 20% skutkowało pomniejszeniem kwoty 60 000 zł o kwotę 12 000 zł, a także o kwotę 16 000 zł, wypłaconą powodowi przed wytoczeniem powództwa.

Tytułem stosownego odszkodowania należało zatem zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 32 000 zł, a w konsekwencji zmienić na podstawie art. 386 § 1 kpc zaskarżony wyrok w punkcie 1 przez obniżenie zasądzonej tam kwoty 70 000 zł do kwoty 32 000 zł.

Zasadnie zarzucił również skarżący ubezpieczyciel wadliwość rozstrzygnięcia o kosztach procesu za I instancję, sprowadzającą się do obciążenia całością tych kosztów pozwanego, mimo częściowego przegrania procesu przez powoda. Wobec zmiany zaskarżonego wyroku w punkcie 1 przez Sąd Apelacyjny, uzasadnione było wzajemne zniesienie między stronami kosztów zastępstwa procesowego, w oparciu o art. 1000 kpc, co implikowało zmianę na podstawie art. 386 § 1 kpc zaskarżonego wyroku w punkcie 3, jak również zmianę w punkcie 4 przez stosunkowe do wyniku sporu obniżenie kosztów procesu, które winien pozwany uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gdańsku.

Nie były natomiast zasadne zarzuty pozwanego odnoszące się do naruszenia art. 481 § 1 kc i art. 232 kpc oraz art. 233 kpc.

Odsetki ustawowe od należnego odszkodowania powinny być liczone nie od daty wyrokowania, jak sugeruje skarżący, lecz od daty w której pozwany ubezpieczyciel winien był spełnić świadczenie, tj. w terminie 30 dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku (art. 817 § 1 kc).

Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił zeznania świadka T. Ż. i nie dał wiary części tych zeznań, w świetle których poszkodowany syn powoda nadużywał alkoholu i używał narkotyków, gdyż zeznania te pozostawały w oczywistej sprzeczności z innymi dowodami zgromadzonymi w sprawie, w tym zeznaniami innych świadków, a przede wszystkim dowodami z dokumentów (licznymi świadectwami pracy poszkodowanego). Z treści wiarygodnych dokumentów

wynikało, że poszkodowany stale pracował zarobkowo, stosownie do swoich ograniczonych możliwości wynikających z braku kwalifikacji, co przeczy tezie o nadużywaniu alkoholu i narkotyków. Z kolei zarzut wskazujący na to, iż Sąd Okręgowy poczynił ustalenia co do przyczyniania się poszkodowanego do zaspokajania potrzeb powoda, jest całkowicie bezzasadny, bowiem tego rodzaju ustaleń Sąd I instancji nie poczynił.

W związku z powyższym apelacja pozwanego w pozostałej części podlegała oddaleniu, na podstawie art. 385 kpc.

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie jedynie z tej części, w której skarżący zarzucił naruszenie art. 455 kc w zw. z art. 817 § 1 i 2 kc.

Jak już wskazano, odnosząc się do zarzutu apelującego ubezpieczyciela co do wadliwości ustalenia daty początkowej liczenia odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty stosownego zadośćuczynienia, roszczenia o zapłatę odszkodowania i zadośćuczynienia mają charakter roszczeń bezterminowych w rozumieniu art. 455 kc, a zatem świadczenia te winny być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Uwzględniając treść art. 817 § 1 kc pozwany winien był spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. Zestawienie daty zgłoszenia przez powoda szkody pozwanemu (27 października 2007 r.) i daty początkowej naliczania odsetek ustawowych od kwoty zgłoszonej w pozwie (12 grudnia 2007 r.) pozwala na uznanie, że żądanie zasądzenia ustawowych odsetek od zasądzonej kwoty odszkodowania od dnia 12 grudnia 2007 r. było uzasadnione w świetle dyspozycji powołanych wyżej przepisów.

Powyższe skutkowało, w oparciu o art. 386 § 1 kpc, zmianą zaskarżonego wyroku w punkcie 1 przez zasądzenie należnej kwoty odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia 12 grudnia 2007 r.

W pozostałym zakresie apelacja powoda, jako niezasadna, podlegała oddaleniu na mocy art. 385 kpc.

Nie były zasadne zarzuty naruszenia art. 446 § 2 kc i art. 233 § 1 kpc.

Skarżący w pozwie wskazywał wyraźnie, że żądanie zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego renty opiera na art. 446 § 2 zd. 2 kc, a zatem że dochodzi renty o charakterze fakultatywnym, a nie renty obligatoryjnej, tym niemniej Sąd Okręgowy winien był rozważyć, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, czy nie zachodziły podstawy do uwzględnienia żądania powoda o zapłatę renty w oparciu o art. 446 § 2 zd. 1 kc, zgodnie z zasadą *da mihi factum, dabo tibi ius*.

Wskazać należy, że roszczenia z art. 446 § 2 kc mają charakter odszkodowawczy, a nie alimentacyjny. Zasądzona renta nie może być wyższa od kwoty, którą zmarły byłby zobowiązany świadczyć z tytułu obowiązku alimentacyjnego. W procesie odszkodowawczym Sąd powinien poczynić ustalenia, czy w świetle przepisów kro roszczenia alimentacyjne byłyby zasadne.

Nie ulega wątpliwości, że zgodnie z art. 128 kro obowiązek alimentacyjny obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo, zaś zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego (art. 135 § 1 kro). Poza dziećmi, które nie są w stanie utrzymać się samodzielnie, uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku. (art. 133 § 1 i § 2 kro).

Nie zachodziły podstawy w okolicznościach rozpoznawanej sprawy do zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda renty obligatoryjnej na podstawie art. 446 § 2 zd. 1 kc, gdyż z jednej strony powód do chwili śmierci syna utrzymywał się z własnej renty i było to faktem, z drugiej zaś strony poszkodowany wraz ze swoją konkubiną utrzymywali się z kwoty zarobku poszkodowanego, tj. z około 1100 zł miesięcznie, a na jedną osobę przypadała kwota 550 zł miesięcznie. Zarówno zatem powód, jak i poszkodowany pozostawali na jednakowym poziomie kosztów utrzymania, które były bardzo skromne i jeżeli nawet można było postawić tezę, że powód pozostawał w częściowym niedostatku, to poszkodowany również pozostawał w takim samym stanie i jego możliwości zarobkowe i majątkowe nie pozwalały na zasądzenie od niego na rzecz ojca alimentów w kwocie określonej w pozwie, tj. w kwocie 700 zł miesięcznie.

Nie można podzielić poglądu skarżącego, iż poszkodowany posiadał możliwości uzyskiwania stałego dodatkowego dochodu, zważywszy na brak po jego stronie kwalifikacji zawodowych, jak i zamieszkiwanie w małej miejscowości, w której brak jest miejsc pracy (poszkodowany był odwożony do pracy przez swojego pracodawcę). Czas dojazdów poszkodowanego do pracy i z powrotem do domu ograniczał możliwości podjęcia przez niego dodatkowego zatrudnienia. Co najwyżej powód miał możliwość pracować dodatkowo dorywczo, a ewentualne dochody z tego typu pracy nie mogą wpływać na ocenę bieżących i stałych możliwości zarobkowych zobowiązanego do alimentacji.

Wbrew zarzutom apelacji zeznania powoda jak i zeznania świadków J., K. i M. nie precyzowały możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego syna powoda, zaś liczenie powoda na pomoc materialną i wsparcie psychiczne ze strony syna w przyszłości zostało przez Sąd Apelacyjny uwzględnione przy ustaleniu stosownego odszkodowania, przyznanego powodowi na podstawie art. 446 § 3 kc.

Biorąc pod uwagę fakt, iż obie apelacje zostały uwzględnione w części, na podstawie art. 100 kpc Sąd Apelacyjny zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

W oparciu o art. 350 § 3 kpc Sąd Apelacyjny sprostował w zaskarżonym wyroku sygnaturę akt sprawy w ten sposób, że w miejsce błędnej sygnatury: „IC 1723/10” wpisano właściwą sygnaturę akt: „IC 1723/09”.